

autem sapiens et prudens iacturam boni alicuius faceret nisi cum aliqua compensatione alterius boni, quod bonum idque multiplex, licet in alio ordine, obtinet in matrimonio. Excusatur vero actus commixtionis rursus non per aliquid extrinsecum, sed intrinsecum; intrinsecum est enim illi actui quod debitus sit ex fide alteri data ideoque actus iustitiae, quod remedium concupiscentiae afferat prolemque suscipiat. Quocirca his bonis « non indiget matrimonium quasi exterioribus quibusdam ad honestandum, sed quasi causantibus in ipso honestatem, quae ei secundum se competit » (in 4^a D. XXXI. q. 1. a. 1^a ad 2^a).

VIII. Quaerit s. Thomas (ibid. a. 3. gl. 1.) quodnam ex tribus bonis, quae sunt fides, proles, sacramentum, sit principalis. Iam vero monet s. Doctor quod aliquid principalis dicitur duobus modis, aut quia est *essentialius*, aut quia est *dignius*. Si dignius quaeritur, sic omnibus modis Sacramentum est principalis, quia pertinet ad matrimonium in quantum hoc spectat ad ordinem gratiae; alia vero spectant ad ipsum prout est quoddam naturae officium. Si autem quaeritur essentialius, tunc distinguendum est, quia fides et proles possunt dupliciter considerari: uno modo in se ipsis (h. e. in actu) et sic pertinent ad usum matrimonii, per quem et proles producitur, et pactio coniugalis servatur. Sed indivisibilitas, quam Sacramentum importat, pertinet ad ipsum matrimonium secundum se, quia ex hoc ipso quod per pactionem coniugalem sui potestatem sibi invicem coniuges in perpetuum tradunt, sequitur quod separari non possunt; et inde est quod matrimonium nunquam invenitur sine inseparabilitate, invenitur autem sine fide et prole, quia esse rei non pendet ab usu eius. Et secundum hoc Sacramentum (h. e. vinculi indissolubilitas) est essentialius matrimonio quam fides et proles. Alio modo possunt considerari fides et proles secundum quod sunt in suis principiis, ut pro prole accipiatur intentio (vel potestas) prolis et pro fide debitum servandi fidem; sine quibus etiam matrimonium esse non potest, quia haec in matrimonio ex ipsa pactione coniugali causantur, ita quod si quid contrarium his exprimeretur in consensu, non esset verum matrimonium. Et sic accipiendo fidem et prolem constat quod proles est essentialissimum in matrimonio (quia est finis primarius), secundo fides et tertio Sacramentum: sicut etiam homini est essentialius esse naturae quam gratiae, quamvis esse gratiae sit dignius.

THESIS III.

Haud repugnat essentiae contractus matrimonialis pactum additum eidem servandae perpetuae continentiae: ferique potest ut hoc modo beatissima Deipara et s. Iosephus coniugium inierint.

I. In c. *Si Conditiones, de Conditionibus appositis*, dicitur: « Si conditiones contra substantiam coniugii inserantur, puta si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditioem, aut si pro quaestu adulterandam te tradas, matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu: licet aliae conditiones appositae in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant, propter eius favorem, pro non adiectis haberi ». Quoad ultimam partem huius Capituli cf. Sanchez L. V. D. 3^a; ad nostram enim quaestionem ea non spectat. Quod in prima parte statuitur videtur adversari iis, quae docuimus in praecedente Th. et heic rursus plenius defendimus. Qui enim matrimonialem contractum inirent cum pacto expresso servandae virginitatis seu abstinendi a commixtione carnali, iidem contractui hanc tandem conditionem apponerent: contraho tecum si prolis generationem evites, quae nullum efficit contractum. Et sane cum proles sit finis matrimonii, ut propter illam solam sit contrahendum, si Augustino credimus (cf. praeced. Th. n. II), quae tamen proles mediante copula obtinetur, nonne conditio abstinendi a copula adversatur fini contractus? voluntas autem expressa non consequendi finis nonne est hoc ipso voluntas quoque non adhibendi medii, quod pro solo eo fine est institutum? Imo contradictoria sibi invicem apparent et idcirco se mutuo destruere contractus matrimonialis et pactum servandae virginitatis. Illo enim fit mutua obligatio et potestas ad carnalem copulam, hoc fit obligatio abstinendi ab ea et impotentia eiusdem, moralis quidem sicut etiam moralis est potestas in coniugio. Quocirca irrisorius videtur hic contractus: do tibi potestatem ad hoc, dummodo te obliges ad non utendum ea, h. e. dummodo non obtineas hanc potestatem. Etsi igitur pactum virginitatis servandae sit de re sancta imo sanctiore, quia tamen componi nequit cum matrimoniali consensu, dicendum est matrimonium per illud pactum irritari. Ita quidem non pauci. Benedictus XIV (De Syn. Dioec. XIII. 22. cf. et de festis B. M. de Desponsatione) dubius, ut solet, haeret propter oppositas sententias Doctorum; ut autem verum matrimonium, quale reapse fuisse censet, inter b. Virginem et s. Io-

sephum, tueatur, eam viam init, quae excludit pactum expressum servandae virginitatis appositum ipsi contractui. Quamvis vero haec ratio explicandi coniugii illius non improbetur nobis, censem tamen verum potuisse esse illud coniugium etsi pactum virginitatis servandae praecesserit, h. e. generatim pactum istud mutuo susceptum non vitare contractum matrimoniale.

H. Verum quidem fuisse matrimonium, non sola sponsalia inter B. V. et s. Iosephum, adeo pro certo habet Suarez in 3. p. Q. XXIX. a. 2. Sect. 1. ut asserat esse veritatem Fidei, quod non probat Sanchez L. II. D. XXVIII. Si veritatem fidei intelligis eam, quae non solum revelata a Deo sed et ab Ecclesia est definita, iure Sanchez improbat opinionem Suarez: si autem veritatem fidei dicis eam, quae revelata est, quaeque definiri ab Ecclesia potest, verum Suarez dixisse censem propter argumenta theologica, quae id nobis persuadent. Legenda est de hac re Dissertatio erudita cl. P. Patrizi de prima Angeli legatione ad s. Iosephum, seorsim edita. Nos breviter rem conficimus hoc pacto. 1. In describenda genealogia Christi hic est Matthaei scopus (l. 1 seq.) ostendere nimirum Christum ex Abrahamo et Davide originem ducere. Cum vero Christus, ipso teste Matthaeo (ibid. 48 seq.), ex sola Virgine absque ope viri ortus sit, oportuit Christum per ipsam b. Virginem originem ducere a Davide: ideoque oportuit quod ipsa b. Virgo esset a Davide; idque necesse erat Evangelistae demonstrare, si volebat ostendere Christi originem a Davide. Iam vero Matthaeus seriem generationum a Davide deducit ad Iosephum, subdens deinde hunc esse virum Mariae, ex qua natus est Iesus. Atqui haec ratio describendi genealogiam Christi nihil concluderet, nisi Matthaeus supponeret notum iis, quibus scribebat, istud, nempe Mariam esse adgnatam Iosephi, h. e. ex eadem familia. Istud, inquam, supponit notum Matthaeus; nam haec est reapse minor eius ratiocinii, quam tamen reticuit: nimirum ita arguit nec aliter eius conclusio valere potest, scilicet: isti, quos enumeravi, sunt progenitores Iosephi, atqui Maria est adgnata Iosephi, ergo iidem vel omnes vel fere omnes, ultimo forte dempto, sunt quoque progenitores Mariae, ideoque et Christi. Hanc ergo praemissam necessariam suae conclusioni cur reticuerit Matthaeus ratio alia non fuit, nisi quia eam cognitam supponebat iis, quibus scribebat. Porro hoc ostendit iisdem quoque notum fuisse quod Maria fuerit vera uxor Iosephi. Nam quomodo poterat generatim constare Mariam esse adgnatam Iosephi? Factum aliquod publicum requirebatur. Huiusmodi autem aliud esse non poterat quam hoc, quod Maria filia, carens fratribus, coacta fuerit nubere vi legis de filiabus heredibus (Num. XXXVI. 4 seqq.) quae quidem lex iubebat filias heredes nubere adgnato. Cf. Pa-

trizi de Evangel. Diss. VI. et Diss. IX. c. 2. p. 1.). Id ergo communiter constabat, Mariam fecisse satis huic legi. Lex vero iubebat filiam heredem non sponsalia quaedam tantum sed verum coniugium inire cum adgnato. Ergo tandem ipse Matthaeus vocans Iosephum virum Mariae, τὸ *virum* presse accipit, eum scilicet qui veri coniugii vinculo coniunctus erat uxori Mariae, quae vi illius legis ei nupserat.

2. Desponsata dicitur Maria Iosepho (Matth. I. 18. Luc. I. 27.); porro vel ita accipitur desponsatio Virginis, de qua Evangelistae loquuntur, ut absolutae fuerint nuptiae, vel ut adhuc superesset celebritas nuptiarum (cf. Parergon in fine huius cap.). Si primum, habes perfectum coniugium. Si alterum: 1° vel sola desponsatio efficiebat verum matrimonium apud Hebraeos: acceptio vero seu deductio sponsae in domum viri h. e. celebratio nuptiarum id praestabat (aetate saltem seriore) ut legitime et honeste coniuges uterentur potestate iam tradita et acceptata (cf. Dissert. Patrizi citatam). Ergo si in traditione potestatis consistit coniugium, iam vera uxor Iosephi erat b. Virgo. At 2° dubitare non licet quod si adhuc aliquid superfuisset agendum h. e. celebratio nuptiarum, id suo tempore peractum non fuerit. Nam secus debuisset Iosephus ex iure mosaico dimittere sponsam dato libello repudii, quod Iosephus certe non fecit: ergo.

3. Praeterea qui fieri potuisset ut Iesus crederetur communiter filius Iosephi fabri (Luc. III. 23; Ioan. VI. 42. coll. Marc. VI. 3.), nisi constitisset omnibus verum coniugium fuisse inter eum et Matrem Domini? Peractum ergo fuerat ab utroque, et quidem publice, quidquid ad verum matrimonium ineundum requirebatur, ideoque verum matrimonium contractum fuit.

4. Quid autem Patres? Patres generatim rationes investigant et reddunt cur b. Virgo coniuncta fuerit viro, ut nimirum (cf. Hieron. in Matth. c. 1.) subsidium et solatium haberet: ut ne adultera reputaretur, ut partum eius diabolus celaretur: iam vero haec, praesertim duo postrema, postulant talem concipi unionem b. Virginis cum s. Iosepho ut vi illius unionis censendus esset Ioseph ius habere in b. Virginem ad actus coniugales: atqui hoc est vinculum proprium matrimonii. Cum vero negant Iosephum fuisse aut dici *maritum virginis* (cf. Hieronym. ibid. c. II), *maritum* intelligunt eum, qui non solum vir est sed qui praeterea copula utitur coniugali: quae est ratio cogitandi frequens Hieronymo, qui proinde maritos, sicut et uxores, opponit virginibus hoc quidem pacto ut virginibus his connumeret et eos, qui matrimonii foedere copulati abstinent a coitu (cf. quae disputat contra Helvidium, quaeque ex eo afferemus Cap. II. Th. VII). Et merito quidem; virginitati enim

ac perfectissimae castitati non vinculum coniugale, sed usus copulae adversatur. Tenendum est igitur b. Virginem vinculo veri coniugii copulatam fuisse s. Iosepho.

III. Sed et hoc quoque tenendum est b. Virginem voto virginitatis, antequam annuntiaretur ab Angelo, se obligasse Deo. Id enim credere cogunt verba ipsius ad Angelum: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*. Istud enim praesens: *non cognosco*, hoc in loco, non actum quemdam transeuntem, sed voluntatem, potentiam actus significat, ut frequenter solet forma verbi praesens: secus inepta esset et ridicula responsio. Sensus ergo est: quoniam nolo aut non possum cognoscere virum h. e. illi misceri. An putabimus cum interprete Protestanti Wilh. Meyer in h. l. Mariam ex errore ita accepisse Angeli verba praecedentia ut putaverit se statim tunc debere non cum suo viro, qui aberat forte, sed cum alio commisceri, ideoque significasse voluntatem suam servandae castitatis coniugalis. Haec irreverentiae plena interpretatio, praeterquam quod Patribus ignota et ab iisdem abhorrens est, ipsis Mariae Virginis verbis excluditur: quae non respondit se non cognoscere alium virum, sed simpliciter se non cognoscere virum: cuius responsionis, si verba per se spectentur, alter ex his duobus tantum potest esse sensus: vel nullum virum se cognoscere, vel se non cognoscere virum suum. Quia vero absurdum est putare quod b. Virgo suspicata sit Angelum proponere ipsi illicitam naturaeque iure vetitam commixtionem, ea verba hoc in loco alterum tantum sensum fundere possunt, hucque proinde redeunt: *quoniam non cognosco virum meum*. Praeterea quid erat in verbis Angeli, qui futuris solis est usus: *concupies, paries*, ex quo liceret Mariae suspicari quod de conceptu mox habendo ille loqueretur? Quod vero ait iste Dr. interpretationem nostram excludi ab ipsa conditione Mariae, quippe quae erat matrimonio iuncta Iosepho, id prorsus ineptum est: quasi vero saltem post initas nuptias non liceat coniugibus ex consensu vovere virginitatem: quod contigisse nos non divinamus, sed ex verbis Mariae docemur. Cf. Petavium De Incar. L. XIV. c. 4.

IV. Verum quaestio fieri potest utrum post initas tantum nuptias, an ante easdem, et si hoc alterum, an absolute an solum conditionate, nisi nempe Deus aliud sibi probari eidem forte significaverit, votum virginitatis emiserit b. Maria.

Priori quaestioni solvendae certa non suppetunt scripturarum testimonia. Sensus tamen Ecclesiae satis clare se prodit penes veteres recentisque concursus pro sententia affirmante votum seu propositum virginitatis elicatum ante nuptias. Id testatur vetustissimus auctor libri apocryphi Evangelii Nativitatis. Id Epiphanius censuisse vide-

tur in haer. LVIII. n. 7. inquit « b. Mariam Iosepho quidem (quem tamen senem fuisse putat) traditam fuisse, at nequaquam ei ad copulationem fuisse concessam ». Ita Augustinus censuit qui in Lib. de Virginit. c. 4. ait. « Desponsata est viro iusto, non violenter ablaturo, sed potius contra violentos custodituro quod illa iam voverat ». Ita Sophronius hierosol. in orat. in Deiparae Annunt. (Sylloge Ballerini p. 2. p. 95.) postquam quoad eius fieri potuit puritatem et virginitatem b. Mariae oblatae in templo ac deinceps, commendasset, ita Angelum loquentem inducit ad b. Virginem: « Novi quod Iosephus merum nomen (coniugis) sine re sortitus sit, neque enim adiunctus fuit tibi tanquam prolis sator, sed ut fidelis et Deo carus filii tui minister ». Ioannes Geometra vero sec. medio XI non recentior (Sylloge Ballerini. cf. eius praefat. p. 2.) aiebat in orat. in Deiparae Annunt. (ibid. pag. 166.) « traditionem a Patribus ad nos derivatam: Virginem non modo nuptiarum usum sed ne desiderium quidem earumdem novisse. Nullum, inquit, viri desiderium novi, nulla mihi carnis voluntas est. Quod quidem vel ex omni femineo sexu singulare illi fuit, quoniam et prae omnibus et ex proposito voluntatis hisce inquinamentis inaccessa castitas in ea fuit ». Hinc sec. XII Hugo Victorinus miratus est exstitisse aliquem, qui votum virginitatis ante nuptias editum a b. Virgine in dubium vocare ausus sit ea ratione motus quod id cum consensu necessario ad coniugium nequeat componi. Quod quidem ipse egregie et subtiliter refellit in opusc. de perpetua virginitate b. Mariae. Tandem post eum Thomas votum virginitatis praecessisse nuptias docuit in 4° D. XXX. et cum eo generatim scholastici.

V. At quaestio est reliqua an hoc votum ante nuptias fuerit absolutum an tantum conditionatum. Conditionatum votum intelligitur hoc pacto, quod b. Virgo firmiter proposuerit Deoque sponderit suam perpetuam virginitatem, cum voluntate eam, quantum in suo arbitrio situm erat, servandi, adiecta nihilominus huic promissioni aliqua conditione, non tantum hac implicita: si Deo placeat, quae omnia vota comitatur, ait s. Bonaventura (in 4° D. XXVIII. a. 1. q. 6.), sed explicita et determinata magis, orta ex dubio quo sollicitari adhuc poterat virgo: nempe *nisi ex aliquo debito servandae legis divinae, qua obliget, intelligam aliam esse Dei voluntatem*. Cogitandum est enim b. Virginem, quae filia heres erat, cognovisse legem mosaicam, quae iubebat huiusmodi filias nubere adgnatis, ut bona in familia manerent, ius proinde fuisse alicui ex adgnatis ipsius eam sibi ducere in uxorem. Est porro obligatio uxoris, nisi vir consentiat in continentiam, reddendi debitum. In his constituta Virgo potuit ne votum absolutum virginitatis emittere? Distinguenda est duplex hypothesis.

Si supponamus iam pridem revelatione divina certiore factam b. Virginem quod, quidquid eventurum esset, quamvis ei nubendum foret, nulli tamen periculo sua virginitas foret obnoxia, potuit ante matrimonium spondere Deo absolute virginitatem. At si hanc notitiam Virginis ex divina revelatione non supponimus, non potuit ipsa concipere nisi votum conditionatum: secus enim minus se conformem exhibuisset legi, quod profecto cavendum erat magis. Porro si nulla revelatio praecessit, dicendum erit vel coniugium initum fuisse a b. Virgine cum eo voto solum conditionato, si Iosephus consentiat; accedente autem consensu Iosephi post contractum matrimonium, evasisse votum absolutum, antequam ab Angelo salutaretur: vel ante ipsum contractum matrimoniale, pactum mutuum cum Iosepho intercessisse servandae in coniugio virginitatis, eamque, consentiente futuro viro, iam tum absolute vovisse virginem, si hoc quidem pactum non obest consensui matrimoniali. Si vero revelatio ea praecessit, quam diximus, b. Virgo etiam ante quam de coniugio cogitaret, ante acceptum futuri viri consensum, potuit absolute vovere virginitatem Deo, quam certo sciebat nulla extrinseca causa violandam fore, se invita. Quid vero probabilius est accidisse? Si sensum Ecclesiae expressum testimoniis citatis perpendas, aegre tibi persuadebis de solo voto conditionato ante nuptias sermonem esse. Loquuntur enim vel simpliciter de voto, vel etiam de voto absoluto. Hoc est quod Victorinus defendit, quod Thomas affirmat, qui proinde ad id explicandum ponit revelationem antea factam virgini, qua certior fieret nunquam suam virginitatem periclitaturam. Haec sententia, praecessisse votum absolutum virginitatis matrimonium, cohaeret magis cum eminenti conceptu purissimae Virginis ac cum ea communi sententia, quod b. Virgo prior fuerit quae virginitatem voverit: secus enim una cum ipsa simul et b. Iosephus pariter vovisset. Quaestio itaque restat, an licuerit utrique addere consensui matrimoniali pactum de servanda virginitate liceatque nobis ita concipere initas nuptias a b. Virgine cum s. Iosepho. Id profecto pronius est excogitare factum, si nulla praecessit revelatio Virgini; sed et in hac hypothesi fieri quoque id potuit, nisi essentia contractus matrimonialis reiiciat huiusmodi pactum. Liquet quaestionem generalem proponi posse, an scilicet huiusmodi pactum reddat nullum contractum matrimoniale.

VI. Etsi non pauci Doctores, quos magis probare videtur Benedictus XIV (De Festo Desponsationis b. Mariae), id censeant videanturque inniti auctoritati s. Thomae, nihilominus certa nobis est sententia negans, quam Hugo Victorinus (opusc. citato) alique, quos sequitur Ballerini (in opere morali De Matrim. n. 752 in not.) de-

fendunt. Sane 1° argumenta, quae pro opposita sententia afferuntur, rem non conficiunt. Etenim α) male provocatur ad canonem Decretalium (n. I.). Nam conditio ea, quae dicitur esse contra substantiam matrimonii: *Si generationem prolis evites*, absque ulla ratione confunditur cum ista: *Si continentiam servare velis*, licet ex hac sequatur defectus prolis. Conditio enim, quae est contra substantiam matrimonii, est ea quae non tantum negative, sed positive opponitur alicui bono matrimonii, cuiusmodi certe sunt duae sequentes enumeratae a Pontifice: atqui conditio evitandi prolem, quae positive adversetur matrimonio, est voluntas impediendi prolis generationem in usu coniugii. Sensus scilicet conditionis est: *contraho tecum, si in commixtione carnali impedire velis ne proles existat*. Sane exempla huius conditionis allata a canonistis huc spectant, nimirum vel suffocando prolem, vel poculum sterilitatis bibendo, ut docetur in cap. *aliquando* 32. q. 5. ait Gonzalez in 4. Decretal. h. l. quae exempla supponunt copulam carnalem, indicantque voluntatem impediendi ne ex copula maritali oriatur proles; quod profecto est directe contra finem eiusdem. Iam vero id est prorsus aliud quam statuere abstinenciam a copula: ergo non bene ad hoc decretum provocatur in hac quaestione. Sane ipsa conditio apposita impediendae prolis est contra substantiam matrimonii, quia eadem impeditio prolis in commixtione carnali est contra finem copulae coniugalis: atqui quis dixerit solam abstinenciam a copula esse *contra finem* matrimonii? Perperam igitur haec duo confunduntur.

Verum aiunt β) id reapse adversatur fini matrimonii, cuius finis est proles. Respondemus ergo secundum ea, quae ex Augustino docuimus in praeced. Th.: proles est finis copulae matrimonialis *conc.* vel *trans.* (nam et heic aliqua distinctio rursus facienda esset, at modo non refert), est finis ipsius vinculi matrimonialis, *subd.* immediatus, *neg.* mediatum, *subd.* est finis unicus vel essentialis essentiae matrimonii, *neg.* est aliquis finis, *conc.* Iam vero contractum aliquem inire cum pacto non quidem agendi contra aliquem ex eius finibus, sed solum non faciendi id, ex quo aliquis eius finis seu aliquod eius bonum consequitur, manentibus aliis finibus et bonis, nonne licet? Sane interrogo: est ne verus contractus matrimonialis, quando fiat inter eos, quibus possibilis est quidem copula, sed non possibilis proles? Quis id unquam sanus negavit? An in istis contrahentibus potest esse intentio prolis? non puto. Ergo valet contractus matrimonialis etiam sine ulla positiva intentione cuiusdam boni seu finis eiusdem, sine ulla, inquam, intentione prolis. Ex eo ergo quod propter pactum continentiae appositum contractui desit intentio prolis, nequit ex defectu intentionis huius finis, improbari illud pactum.

At instant acrius γ). Eo pacto apposito non solum deest intentio finis, sed et intentio copulae, imo obligatio inducitur abstinendi ab ea: atqui id repugnat ipsi consensui matrimoniali, quo potestas confertur ad copulam: nam potestas moralis ad copulam et obligatio moralis abstinendi ab ea, contraria sunt, quae simul esse non possunt. Hoc est praecipuum argumentum adversariorum (Sanchez L. V. D. 10.). Nihilominus habemus quid reponamus: tria scilicet affirmamus. 1° Intentio non utendi copula latens in animo non officit valori contractus, quo quidem secuto, si alter petat, reddere debitum oportebit, illique intentioni valedicere. 2° Haec intentio manifestata, quoniam si serio fiat, significat voluntatem obligandi alium ad continentiam, si hic in idem non consentiat, vitiat contractum. 3° Obligatio mutua ipso contractu suscepta continentiae non ipsi contractui matrimonii, sed usui cuidam libero eiusdem adversatur, et idcirco non irritat contractum. Primum patet; quia per se voluntas non utendi aliqua re non excludit voluntatem eam habendi. Sane si quis susciperet ordinem presbyteratus sine intentione unquam eius actus exercendi, an haec voluntas excluderet intentionem suscipiendi ordinis? nequaquam, sed vere presbyter esset, qui tamen obligari posset ab Episcopo ad actus ordinis, non obstante ea intentione. Ita in matrimonio. Distinguenda est enim cum s. Thoma (in 4^a D. XXX. q. 2. a. 2. ad 3^a), ut monet Sanchez (L. II. Disp. XXVIII. n. 4.), duplex ratio consensus impliciti. Alter enim est consensus implicitus ex parte obiecti seu contractus: hoc autem modo verum est in consensu in matrimonium contineri implicitum consensum in copulam, ad quam illud intrinsece ordinatur. Alter est consensus implicitus ex parte subiecti seu contrahentis, hoc autem modo non est necessarius consensus implicitus in copulam, imo licet contrahens habeat intentionem non consentiendi in copulam, est verum matrimonium: quod clare, ait Sanchez, videtur significare s. Thomas l. c. his verbis: « Virgo implicitate consensit in copulam, ... copula nunquam fuit in proposito; erat enim a Deo certificata quod actus nunquam subsequi deberet ». Ecce qualiter ex parte contractus ponit consensum implicitum in copulam, non vero ex parte contrahentis, sed oppositum animum. Ita Sanchez.

Alterum quoque patet: si enim alter non consentit in continentiam, quam alter velit, cum ille matrimonium velit propter eius intrinseca bona, quae cum hac persona non est consecuturus, neque censetur velle cum hac persona contrahere.

Quoad tertium advertit cum cl. Ballerini (De Matrim. n. 752 in not.) quod qui pactum hoc praemittunt contractui matrimonii, potius quam cedere iuri, dicendi sunt promittere cessionem iuris, nam

cessio iuris supponit acquisitam potestatem, quae contractu ipso matrimoniali acquiritur. Si vero hoc pactum simul cum ipso contractu concipiatur veluti modus eius, dicendi sunt ita contrahentes tradere sibi mutuo potestatem ut simul mutuo renuntient iuri ad copulam quod ex ea potestate oritur. Quemadmodum si quis emens domum ulique in ipso contrahendi actu usum eiusdem venditori cederet.

Itaque istud tertium caput sic probamus. Distinguendum est tum inter potestatem transeuntem et permanentem, tum inter potestatem ad actum, quae non nisi hunc ipsum actum nullumque alium effectum producere potest, et potestatem ad aliquem actum quidem, sed quae, permanens cum sit, aliud quoque consequens hanc ipsam potestatem ad actum efficere vel comparare valet. Iam vero concedimus quod si sermo sit de potestate transeunti et ea ex qua unus tantum ille actus natus est procedere, nequeat simul componi acquisitio potestatis et obligatio non utendi ea: at si sermo sit de alia potestate permanente, quae praeter actum ad quem est ordinata et propter hanc ipsam ordinationem, aliquod aliud bonum producere potest, negamus non posse ea duo simul componi. Exemplum primo habes in potestate ordinis sacerdotalis. Ea quidem per se est ordinata ad actus sacros et sane non est nisi potestas sacrificandi ac sacramenta ministrandi aliosque actus hierarchicos peragendi. Verum, cum sit potestas permanens, quis non videt quod praeter hos omnes actus, comparat homini quamdam perfectionem et dignitatem per se ipsam, ita ut bonum sit et appetibile vel sine omni actu ipsam habere? Quocirca non repugnat intrinsece eandem conferri cum obligatione ea non utendi, cuius exemplum quoddam habes in Episcopis titularibus in partibus infidelium, qui tamen prohibentur quemlibet actum suae potestatis in suis titulis exercere, possentque prohiberi eos quovis in loco exercere. Idem dic de Matrimonio: potestas est mutua in corpus alterius in ordine ad copulam, sed ex hac ipsa potestate permanente oritur unio et amicitia specialis, oritur ius ad auxilium et solamen alterius bonorumque stabilem communicationem: haec bona sunt, quae producit haec potestas, praecisa quoque copula. Quocirca et ipsa est per se expetibilis etiam seposita copula, nec frustra datur et obtinetur cum usus copulae negatur. Iam vero si ita est, evidens fit quod pactum illud continentiae additum contractui non opponitur potestati, sed tantum actui cuidam eiusdem: quia potestas per contractum datur et acceptatur, nec eam perimit ea obligatio, quia cum ea obligatione potestas haec adhuc bonos effectus producere potest et in se ipsa adhuc est aliquod bonum appetibile. Lege Hugonem Victorinum l. c. Igitur quoniam cum potestas habetur permanens ad aliquem actum, cuius positio non est neces-

saria, distinguitur ipsa potestas et ius quoddam proximum utendi, quod amitti potest, ea manente, et ita est in Matrimonio, ac praeterea potestas haec, etiam renunciato libere hoc iure, aliquid facit, hinc consequitur componi haec duo posse, acquisitionem nempe potestatis in corpus alterius eique respondentem obligationem ac liberam abdicationem iuris utendi ea potestate quoad hoc, nempe ad copulam.

Quocirca illud ipsum per consensum matrimonialem hoc pacto affectum traditur et acceptatur, quod manet in coniugibus, qui post contractum se obligant mutuo consensu ad continentiam: Non ergo verum est quod ait Sanchez (l. c.) hoc pactum mutuum repugnare intrinsicis et necessariis ad matrimonium. Non enim repugnat necessariis: quia nec proles nec copula est necessaria: potestas vero in corpus alterius, quae necessaria est matrimonio, manet. Non repugnat intrinsicis, quia quod intrinsecum est matrimonio, id scilicet sine quo essentia eius esse nequit, est potestas mutua, non ius proximum utendi, cui renuntiant contrahentes. Quocirca si deinceps pactum hoc violarent, non fornicatores essent, sed rei violatae promissionis aut voti, si voto pactum hoc sanxissent. Haec si teneas, habes non solum solutionem difficultatum, sed demonstrationem Thesis. Ceterum neque ut certam sententiam oppositam tradit Sanchez, sed tantum ut probabiliorem.

Est autem celebre in Historia ecclesiastica (cf. Acta Sanctorum ad D. X. Sept. de s. Pulcheria §. 11.) matrimonium s. Pulcheriae Virginis cum Marciano celebratum, hac prius ab ea postulata promissione ex Marciano ab eodemque praestita servandae in coniugio virginitatis ipsius. Censemus proinde eodem modo potuisse b. Virginem et s. Iosephum coniugium inire.

THESIS IV.

Etsi matrimonii usus bonus sit, illi tamen praestat status virginitatis et caelibatus.

I. Canon est 10. Conc. Trid. Sess. XXIV. Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel caelibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut caelibatu, quam iungi matrimonio: A. S. Haec est doctrina defendenda. Supponimus non solum matrimonium, sed matrimonii usum per carnalem copulam bonum esse, h. e. actum honestum et sanctum per se. Comparatio enim non instituitur proprie inter virginitatem ac caelibatum ex una parte et ex alia matrimonium simpliciter, quoniam cum hoc

potest consistere virginitas perfectioque caelibatus, sed matrimonium se exercens per commixtionem carnis, seu copulam conjugalem. Opus non est ut praeter dicta in Th. II. alia afferamus ad probandum usum hunc matrimonii esse actum bonum. Ex ibi enim dictis constat actum hunc esse institutum a natura ad optimum finem, qui est proles, actum praeterea esse iustitiae in reddendo debito; quem ipse Deus probavit, cum protoparentibus dixit: crescite et multiplicamini. Hoc ergo supposito, comparatio instituitur inter Matrimonium se exercens per carnalem commixtionem et virginitatem aut caelibatum. Porro advertendum rursus est a Patribus tridentinis comparisonem fieri inter *status*, h. e. non inter personas, quae in his statibus versentur, sive inter perfectiones, quibus eae personae ex propria virtute praeditae esse possunt; sed inter *status*, h. e. inter ea, quae ex propria natura statui utrique competunt. Status autem est conditio per se immobilis et perpetua hominum ad certa opera vel munera obligatorum; quoniam vero comparatio fit inter status, hinc rursus non fit inter ea quae status rationi accidere possunt, cuiusmodi esset consecratio quaedam. Praeterea advertendum quod caelibatus, de quo sermo est, non est caelibatus, ut ita dicam, negativus, sola nempe carentia vinculi conjugalis, quacum componi potest vita immorigera et flagitiosa, sed caelibatus positivus, in quo scilicet quis alienus a nuptiis vitam ex animo ducere instituit exemptam a voluptatibus carnis. Tandem considerandum est quod comparatio fit ratione non cuiuslibet bonitatis, sed perfectionis moralis, quam homo obtineat propter hunc vel illum statum: quae moralis perfectio est supremum bonum, quod homo in hac vita assequi possit, cui proinde cetera subordinari debent, et propter quod fieri nequit ut alios iuvare impediatur, imo per se necesse est ut habilis magis existat ad verum bonum aliis procurandum. Haec vero perfectio moralis est ea beatitudo, quam homo in hac vita possit assequi, initium et pignus futurae beatitudinis.

II. Itaque Patribus Tridentinis quaestio erat de perfectione et beatitudine, utri statui utraque conveniat magis: docent autem Patres, secundum Ecclesiae perpetuam traditionem, ratione habita perfectionis et beatitudinis verae utique secundum Deum, anteponendum esse statum virginitatis et caelibatus, statui matrimonii. Id autem verum esse facile demonstratur. Constat id enim 1) ex doctrina Apostoli 1. Cor. VII. Apostolus scilicet affirmat bonum *καλόν* esse quod quis mulierem non tangat (v. 1.), *καλόν* esse inuuptis et viduis, si in eo statu permaneant h. e. sine nuptiis, sicut ipse Apostolus permansit (v. 8.): subdit tamen quod si se non continent, h. e. si nequeunt continere, nubant, rationem reddens eo quod melius est nubere quam